

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Be'ure ha-Gra

Eliyahu ben Shelomoh Zalman

<א"ר גה> נמלז המלש נב והילא

Ṽilna, 620 = 1860

המדקה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10078

הקדמת

הרב הגאון הגדול ובקי בכל הדרי תורה אשר יצק מים על ידי אליהו ולקח מפיו הקדוש תורת ה' החמימה נ"ו ע"ה פ"ה מוהר"ר חיים נ"ו אב"ד דק"ק וואלאוין יצ"ו :

ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם העליון שבעליונים עד העולמות התחתונים : ע"י האדם אשר יצרו עפר מן הארמה ויפה באפו נשמת חיים מן העליונים ויהי האדם לנפש חיה של כל העולמות וחיותם של כל העולמות המה ע"י האדם , להרבות אדם או למעט , להעלותם או להורידם , לתקנם או לפגמם , לבנותם או להרסם . הכל לפי מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו של האדם . אם טובים המה או רעים ח"ו , ואם אמנם מחשבת האדם היא העולה למעלה ראש להדיק בשרשו אבל לא המחשבה היא העיקר אלא המעשה הוא העיקר בעבודתו והמחשבה טובה מצטרפת למעשה , עושה האוכל את הפה לשם אכילה נסה עליו אפרו ר"ל נהי דלא עביד מצוה מן המובחר מצוה מירו קעביד וכן בהקרבת הקרבנות ק"ל דסתמן כלשמה רמי-ואם יתשוב האדם בעת הקרבת הפסח מחשבת מתורת שבמחשבות , ונבות שבמחשבות , והרל מעשות הפסח ונברתה הנפש הדאי , כי כאשר לא יוכל האדם לעלות במעלות האלה העליונות , אם יחסר סדרותיו התחתונות , כן אנתנו בני אדם אשר דירתנו בחיות הוא בעולם המעשה , חובה עלינו לקיים את המעשה בכל חסריו פרטו דקדוקים , וכל המריבה בקדוק במעשיו ח"ו משבת , ואם אפשר לצרף גם סדרת המחשבה אל דקדוקי המעשה ח"ו משבת יותר ויותר אבל הליכה לנו להניח את המעשה בשבול מציעת סדרת המחשבה , ובכ"ש שלא להניח ח"ו את לימוד התלמוד הקדוש המביא לידו מעשה זה כל פרי לימוד הש"ס להצניא ממנו הלכה למעשה , אשרי השומע הלכות ע"פ לעשות ולקיים , המה המקיימים את העולם כולו : **ובראות** רבותינו חכמים הראשונים ז"ל אשר אחרי תרומת התלמוד , כי סדמת כבוד הגלות נתמנעו השיבות , וראו כי מעשים המה בני עלייה השמים בים התלמוד , למצוא בו את כל המעשה בכל דקדוקי פרטי דיעים וארכ"י אשר מנהל יפוצו בכל פנה , וברוב הקהלות מבני ישראל , והמורים מתוך הש"ס נהמנעו : לזאת חיברו וכתבו שירא בהם הלכות פסוקות , וכן ברורות שאחריהם ארתי אחריהם , הכל לפי הפסוקות וספיקן פסוקות , המתחדשים בכל דור ודור , עד שקמו רבותינו בעלי הש"ע ז"ל , וערכו השלחן לפני כל מי שיש לו פה לאכול ולפעום דבריהם מסקרים הברוך , ועם היות שהמה היו לנו לעינים :

להורות את הדרך אשר ילכו ב"י ואת המעשה אשר יעשו , ולפי שקצרה יד השגתו להבין ולהורות מתוך הש"ס , מה טובו ומה נעמו דבריהם הלכות פסוקות וברורות , אמנם העם ככל דרכו ה' הישרים צדיקים ילכו בם כ"י , כי רבים ישלו לפרוק מעליהם על גיעת לימוד הש"ס , להוציא ממנו הלכות ואמורים כי הלימוד אשר למעשה הוא רק לימוד הש"ע , ואף אם לימודים נמרא אולם לימודים אלא לחדר השכל , ויש שמוניהם את התלמוד לגמרי , ומסתפקים בלימוד הש"ע לבד , ולא זו היא הדרך הישרה שרננו ה' בינה לדלות ממעמקי דברי הש"ס , אשר כל מה שתלמוד ותיק עתיד להדע הכל ככלל בדבריהם הקדושים , וצדיקים ילכו בושר דרכם , להיות עיקר הוראתם מן הש"ס , ולימוד הש"ע הוא , להיות להם לסוכרת לזכור הימים , כי הוא הסלה הנלקט משישיות הש"ס : **ובל** מעיין בחיבור הזה אשר חיבר רבינו הגדול הקדוש אשר צדקתו ותורתו הבריו עליו מסוף העולם עד סופו גדול מרבן שש השב כבוד שם קדושתו ותורתו הגאון רבינו אליהו החסיד נ"ע , על הש"ע , יראה שזו היא דרכו של רבינו הגדול נ"ע , לעורר ולהכיר בלימוד הש"ע , את מקורו מן הש"ס ע"פ שיטתו , וזאת הדרושים מתוקים ועמוקים הנמצאים בדבריו הקדושים , ואף כי דבריו קצרים המה כמובנים תראים קמנים , וכל העולם עומד תחתיו , ואף כי באמת אם היו מביארים יותר בארכות , היו נהנין אותו יותר , אמנם לא רצינו לטנות מלשון רבינו הקדוש , הנמצא בכתב ידו הקדושה במש"א אשר לפי שיטתו בש"ס הרחבה מן יום , והיה מסתפק בקיצורו וגם עתה ארתי העיני , כל מעיין ימצא בו מוסקו , כאשר ישית לבו לדעת דברי רבינו הגדול כראוי לתלמיד לשיקק איעתיה ררב רבן והכח החכמים , לדלות מים חיים מביאוריו הנעמקים , וזאת רבינו הגדול הקדוש נ"ע , יעמוד להנח ולמנוח מתנייתיה , ה"ד הקפן מהכלי להקרא בשם התלמוד , ואחיה כתוב מול הגדול בעניקים , ובושנו ומימרא בגשתו אל קדושת תורתו ומשתעשע בוחרנו השב , באימת וביאורא ובשימת נפשי , בקברתו זה המעט אשר וכתו לשמשו , ולשמו ולזכרו תאות נפשי , נפש הקדושים בא"א מ"ו **מהררי"ן** יצ"ו ה"ה :

הקדמת

הרב המופלג התריף ובקי חכם ושלם נכבד לבית ישראל מוהר"ר **אברהם נ"ו** , ואחיו הרב המופלג בתורה וביאור חכם ונבון כבוד מוהר"ר **יהודא ליב** בני הגאון האמיתי חסד ה' **רבינו אליהו** וצלה"ה מו"ו לנא נשמתו עתן .

במה חקך וצמה חקדם , על כל אשר נמלט מהמיו על לאן ידו ועם מרשיתו , ואלוים חקוקו , מיום היותה עד היום הזה , לא זו מחכבה , מקפץ חכבה , יד אלהים הטובה , דור הוקך ודור בא , וישראל עומדים על תלה של חורט חליפות ובלא , וזרח המות ובלא , עד שלא שקעה שמשו על לוק זה להפסד בחכבה , וזרח שמשו על לוק חזר על ארץ רבה , אבי ראה גם ראה , רבה העובת , עתן ועדשים , אב נבנים לא וכל להודיע אחיה של תורה מרוב ארות ואושים , כי ארבו לנו הימים מתחבין בות מקדש , והשם כהנו , ושם לבנו , ורשו ידיו , וכהו עיניו , וכדור אורנו , ונאלס לשונינו , ויטל רוב מדברנו , ומסתמה עשיות המתות , ומתכבשו הסכרות , וגדלו האחלוקת רובו הדעות , ולא נשאר הלכה פסוקה שאין בה דעות שונות , האומנם יזל אור בצנחו מהדש חזק משנה בראשית , מאורות הלדיקים נתן סביבות זמן השכה הגלות , הכין ופסל זכרי מהכרים מזהרים כוהר הקרין , לא זינו טלנו לאורם ונגשנה עטורים בזהרים , הן ארלס , לכן של ראשונים כסתחו של חלס , ואחנה יתמי דתמי נלי נשנת קולס , אם הקדמונים טולס עמדו ברוס עולס , פוין מוללן לברכין , ובמלתמה של חורה עבדין קריבין , ומשמישים יד קול מלך עולס , אין לנו פה לשון , ואור חורסת אין מולך עיניו , בלשין , כי עומנו כסו פניו , ועלומינו את מאור חותתנו , כי כל ימינו פנו בחורה שלא לשמה בלנו עינו כהכל של חסד :

עוד קסיות רבות ותיקך טולס בסגנון חזק , המה שמשו כן תמחו , לכן אחתס לנשק ולחבין , אחרי שמשו כל זאת אמרו אין נכון וחסד כמורו : **בהיותו** כן השע עיני וידי ידיו רב לו במקרא חכמים ובגמרא , וישבע מסכרות ובריבין , גם מדרשי אגדות וזמנות חסידין , רוח מניחו הקילו וחלמה לו : **למי** שיה סודות הנעלמות מכל נמלא הוא בספר עץ החיים , אם חס החוס הוא מעיט כל ה' ויראה לו , ולאס בדברים החמורים בשיטות בספיקים וסוף , ומפרשי קדמונים ואחרונים , דעת מבינתך יתקן לו : **יגיעת** ולא מלאה אל חלוקן לבך , מיד הסין ללמוד ספרים כנגלה ובסתר ולמד כל כתבי עץ החיים כחתי ענה , מ"ה היתה לו : **מי** אסף רוח חכמה והשנה לספר כל הלאותיו , הן בדיותו כן י"ג ענה ויוס א' קבל תוקף חסודותו ופרישותו כחופפת רלס לו : **מאז** לא הסתכל עד יום מותו מול' אמותיו חולה , ושלח להטות מע"ה לזה , אכל להם לך נמוה , שרזיה צמיח שיור ב' זחיס , וחלל אוחין ערב ובקר , ולא עשמן כחטו רק בלען שלימות חובו לוקף חכבה והעבודה שם אפריון עשה לו , שם לילות כימים , ללנות דבר ה' , אחנה של חורה , אחרי נזכר בדיו תלמודים שלא שמשו כל לרין , בגולה ח"ה לו : **מי** כמורה מורה פנים הדעות כהלכות ואגדות , מי פתי יסור מהשכיל לבנו , ודך חטותה מזהר וימרהס לו :

לולא ה' חסיד לנו חגיבה אחת בעולמו , ד' אמות של הלכה , הוא חלקו של הקב"ה , הוא זיוו והדרו , הופיע אורו בשנת חס"ב לאלף השש , זה היום יום ראשון של פסח , משנתו קול רנה וישועה , כהאלי לדיקו של עולס הרב הגדול המשורס וקוי מוח' של מ' ה' ז' ב' ה' חק"ק שגלן עיר מלאה חכמים וסופרים , סמוך לק"ק בריסק ליעה , קול נהמו שחקים , הנה כן יתן לו , הוא יקום על חורה , יגלה עמקות , יבצע נפש שוקקות , גם בללים חמוקות , קדושתו ופרישותו , הוקך וגדול טובו מיום האלו , רק אך עד ששה עינים למד אלל רב , ומחו קול ה' לעיר יקרא , בלזוי מזהר הגבוים , הכינו בעינה פקחה של הנגד הזה , בלינה דהאורח , פה משיק מרגליות במושב זקנים , שפתוחים פקחים , פה שטונה חילוקים , בדיותה ששה עינים וח"י , דרש בבכ"ב חילוק אשר למדו אביו , ובסעודה שלימה של שבת הכילו אביו לפני הרב הגאון ר' העשיל אב"ד דק"ק ווילנא זלל"ה , אמר הרב ר' העשיל לגדולים אשר ישבו לפניו , הנמלא חכם ונבון כמו הילד הזה , המה הציבו אמריים , אין זאת מהנמלחת , רק אוח על טוב השגות , הן אביו למדו ויורשו ויחמרו לו פסם שחיס ושלסה וקיבל היטב , וישן הרב ר' העשיל , כען לבי כמות בילד הזה ומשעשו , כי יוכל להגיד כחאח וזאת מלבו , אחן לו ששה אחת להחבוק תרלו נמלאת , ויחבוק בלמנו ערך ששה אחת , והקשה

הן הוא הבין את דרכה , והוא הודיע את מקומה , ידיו רב לו להקיף חטפה במלתמה של חורה לאמתה : הרחיב כגולה בתלמודים רבים וכבדים , עמוקים בעמקי הלכה , יגדוד , וכולס לא הניעו לחי קרסוליו , לשלס ולרביע ספק קרוב לו : **כל** ימינו ורגענו ועתותיו , בחורת ה' חטלו וזה נפשו דבקה , הקציב על שח אחת ולן בעומקה וירל ראשית לו : **ששה** עינים און חוקר היטב תלמוד ככלי וירושלמי וחוספתוח מוכילה וספרא וספרי והאילר חפיות השכה עפי הסוחחות ודך חכמה ששברה כפלשלה יתרא אשר אין יולא ואין בא , ופתח לרוחה וחמרו הכל , אשרי העם שכלה לו : **הו** מי כמורה נפש תורת אחת בחובנו , כמורה מורה אחת לאמתה , תכמה ודעת קדושים , וכסין ממנו ענה וחוסיה , פרי ישוה לו : **עוד** ששה עינים , עסק בדברי פוסקים ראשונים ואחרונים , המה הגדולים אשר מעולם אח"י הסס בלזויים קדמתי ובחרתי , ולא פנה אל גדולת גדולתם , ולאמתת חכמתם ולקדושת קדושתם , להכילם מכל מכלול ושיגרה לחרף דבריהם , רק ככל כמו עבד ושמר להבין ולהשכיל דברי חכמי הגמרא הקדושים **א ב**

הקדמה

הקדושים אשר כל דבריהם נבדלו הם מאלהים אשר בראת את העולם וכל המעשה אשר עשה לו כי הלא

האומנם אך נעשו פנים אשר ידעו ויבטחו והכמות והמדות מדתו על פי מדותיו ה' הרופה אותו שלם לפניו אורו ואחורו להדריכו בדרך יקר האמת היתה נר לרגלו להנעיט לטוב ההנהגה והידיעה להסביל בחרת ה' גדולתו ובלוהות אשר לא ידע אדם מקומה כי שועל אדם יושלם לו

ואחר האמת לו קרן ישועה לשחור ספרות נפסדות בה החר מחמתה והתגלה לו השלמות אורה אשר השקף עיניו אחי והעצור עיניו כביאורו על שם משער לשער ומסומן לסימן באהבה ובחמלה על האמת עיניו תהווה משרים כי מר"ן ב"י ז"ל הוא ה' האוסף לכל הדעות ומא

וקח בהם כפי דעתו הרחבה והאסן כעמית גוריה בחיבורו הקרן והקניט הרב הגאון מהר"ם שדיבר באר הגולה גילה מקור הדברים וכל הדעות להם לנו מחיבורו הגדול על מר"ן ב"י (במבואר בהקדמתו בה"א) ומר אבא הגאון זללה"ה בחיבורו זה הראה את מקורו כל חיבה וחיבה היא גמולת משרים ככלי או יושלמו או דברי רש"י וזו"ש מה שלם עשירי מר"ן ב"י וכל קדמונית זוהר פלפלים עמוקים ומתוקים ותהי רוח דבריהם ומראה פנים הדעות כאלו כל הדעות מרעיה ה' נתקן אל אחר אחרון לא ידענו מה היה לו

כמה האמיתיות והשקת האמת היא נהמה לפניו משיטה נכונה וישנה עמה נבר על כהני העכשיו להכניס בהסודות הברית הקדש נשנו וכלו אל ה' מנעוריו דודי לו ואני לו לא הספיקו דמויים מקדשים מהאלה ע"ה' להשתחוות מקדשי ה' בשם ה' מתקדוקים ומדרשו לשמור אותם ככל הכתוב ולא יזאל לו שון אשר הוא לסימן על דברי הנזקק ונתקן את נשנו לקיים כל קדוקיו מתאחזי ר"ל גם מה שלם האבא בש"ש כי אחר ה' יוליו חבטן לפסד לו

אספר אל חוק ה' מהסתגורו פסח ה' בדידותו בדרך וכן אכל אדם יצר הארץ בערד נתן הבעה"כ לפניו לאכול והפניו לאכול וישם כפיו והקפין כי נחלקלה חסותו ויבא בעה"כ ואלה הקצרה שלימה כבתחילה ויפיר אותו עוד הפעם ויהל לאכול והקפין טוב ופסח קן ג' או ד' פעמים ואלו אורו ה' מגדולי תלמידיו המפורסמים שהיו עמו בדרך מדוע מלמד נשנו וכל חובל לא חובל את אורו העץ לאכול והסוד הלא ח"ה"ל כל מה שאמרנו לה בעה"כ עשה ובכח מקום שאמר עשה אפי' בדברי סופרים שיצרו לקיים עד שאלו נשנו כי הוא חזקון והסתחו לו

כמה מטר נשנו להחיות מהבת ביות בניו ובנותיו קח ויראה ה' עוליהם לשכנה דרש בין כתיביו שקן עד שמינו לא שאל את בניו ובנותיו בעסק פרנסתם וימרוהו מלבס מיניו לא כתב אליהם אצרות לשאלו בעלותם ואם בא ה' מגדולי נבנולו גם כי הגדול השמחה כי לא ראה אותו ענה את שנותיו אשם לא שאל אותו על עסקי שלם בניו ובנותיו וענין פרנסתו והלמד מה מדרשו שיצור עשה אחת מהור ימיהו שוב לקבוע סדר לימודו וזה אחר בדרך בעלת מלחמה שיצור סדר לימודו האם ישולם בבייתו אל התנו דמי לו

ראה אחי והביט' מה רב טוב העונג והערבות בנפשות היראים העובדים לרבי העו"ה ועסקיו לעמול בחורה ומנהל כי יגיעם ערבות ועונג יספיק להנשואים בה גדול להפיר מדברי העולם והמודותיה להשגוד בדברי ה' וחרותו עד שהתחזקו והערבות שמואלים בה יתקן ומיחה העבד ומסוריהם עזרות האבה הברית גם אם הוא ויודים להם אחי הרב הגדול אשם לו ויש וירא אלקים המנוח מו' שלמה ז"ל ב"ן ז"ל בדיחותו קן חמש שנים את נכני עש' ה' רך וימד לאביו ואביו אביו ששששיו בכל עת כי הכיר בו מדה טובה ודקדקו פסח ה' נפל לחמטם ערס עב לאחתו הסכים מר אבא הגאון ז"ל בדעתו לנסות אל הנזקק אשר הרס להשבורד (שבעה פרסאות מק"ק ווילנא) הבורק לור וישם אל הנזקק הוא להשבורד כפסם כפסם עמה נשכר משימות השב"ע עד ששכה ביות ובניו יוחר מחודש ימים פסח ה' הקל לבית הרחוקים גלי ורודע שאסור להרבה של דת' החתול לעיניו בעניויו ומכר כי בדרך זו הקל מבייתו יוחר מחודש ימים ובנו חביבו מיהר הקב"ה נעזב ממנו מוסב על ערס דו' נכמור רחמי' וזהו לחסור רכבו לשב לביתו לפקוד שלומי לדעה מה יששה לו

והשני הרב הגאון מהר"ם ז"ל אב"ד דק"ק וואלקוויץ חרף ובקי בחדרי התורה ומוכח בעיניו ויראה חסד פעמיים רבות בשנה היה דופק על דלתותיו בארץ שנת דברי אמת לאתחם ואלה מפי הקדוש והטהור השב מלאכתו עמול בהם משפר ימי חייו ללמלאה מנחה ומנוח ובבואו לפניו אל הקדש פעימה שלם מחלו כל דבר הקשה לו ונתקן לו די מחסורו אשר יחסר לו

והשלישי הרב הגאון החסיד ועניו מו' שלמה ז"ל ב"ן ז"ל אב"ד חזיו של הרב הגאון ר' חיים הג"ל בבואו לפניו היו כל בחותיו נכנעים ערס נכנס לפניו מן הקבצים גם כי כל ר' לא חסו לו אדר עמה חזרתו בעל ענה ונוסר כל מה יקרה לא חסר מה יקר ומחמתו ובכד עמו הטוב להוב למעלה והמדר למטה וזו אבא זללה"ה האבה נשנו ארבו חבבתו נקח ורס על כל תלמידיו וה' הנה לו

והרביעי הרב הגדול המופל בחורה וביראה המפורסם מו' ע"ד ר' גור ניסו של הרב הגאון מו' שלמה זלמן הג"ל טוב ביותו ובה לשמוע חרותו ונשנו אותו שנים רבות ולמד ממנו הרבה וכל יום יום ובבואו לפני הארץ עם הכסף פנים שמירתה הראה לו

והחמישי הרב המה"ה המפורסם מו' שלמה ז"ל משלחשן מגיד דבריו ליעקב בק"ק ווילנא כמה חיבה ימרה מרעיתו לו שלמד אחר וזמר וספר יצירה וכל דבר הקשה לו כתביו גורי הא"ז ז"ל הסביר לו פנים לפי כחו ורבותו מדעו ומנה דברים העלים ממנו ולא הגיד לו ואחר פעימתו של הרב ר' שלמה הג"ל הדר ב"י ואמר מדוע נסתי ממנו דברים הכבוסים הלא בכל כחו היה ירא את ה' מנעוריו כי שועל אדם ישלם לו

והששי הרב הגדול החריף ובקי המפורסם מו' צבי הירש גר"ו מסעויה"שין כחו רב בנגלה ובנסתר עמם אותו שנים רבות דקן בק"ת דברי חסידותו ופרישותו וכן נאה לו

והשביעי הרב הגדול החריף ובקי המפורסם מו' שלמה ז"ל מק"ק מאהילאב מווינין היה בעלתמחם של תורה ירא והרדך לדבר ה' מניו פני להביט בעני היראה והעבודה למד ממנו הרבה ומחלו הניע אליו תלמיד וזיק היה לו

אשריד עיר התהלה ווילנא טולס למגדולם ועד קמנס קבלו קאה תועלת נפשי' אשם לפי הכחו וכל פעולתם בתלמוד תורה ועבודת ה' אשם ה' עושה בעני יראתו ויחבבתו על פניהם כי שאלו העולה היא חקוס להם עד בלי ידה בעלמו ויחבבתו נעשו קהל גדול מרביצי תורה מתקדקים בעלות שאלו הרבנות ומגדולי האלקים בעשרים לא נבה לבס כל מבקש ה' ימנה בהם עשו זריחה קבט ומסקייה פרחי ומלאכתם נעשה ע"ה אשפי ביחס החורה והעבודה הם לבדם עסקייהם ואח"כ קבלו עליהם כמעט כל אשפי מדינתו כי עיקר תוכחתו היתה אל הקבוצים השומדים עליהם להודיע גם אל החוקקים שלא יזאלו זמנם בשלם חקוס הירוח כל אשפי עיניו פקומות על חלקי מנו' לרעשים יבחנו ופשיה האלף זמנו בדברים היותר יקרים שאשפז והוא עסק החורה והעבודה ולהודיע בה לשלם

הקדושים אשר כל דבריהם נבדלו הם מאלהים אשר בראת את העולם וכל המעשה אשר עשה לו כי הלא

האומנם אך נעשו פנים אשר ידעו ויבטחו והכמות והמדות מדתו על פי מדותיו ה' הרופה אותו שלם לפניו אורו ואחורו להדריכו בדרך יקר האמת היתה נר לרגלו להנעיט לטוב ההנהגה והידיעה להסביל בחרת ה' גדולתו ובלוהות אשר לא ידע אדם מקומה כי שועל אדם יושלם לו

ואחר האמת לו קרן ישועה לשחור ספרות נפסדות בה החר מחמתה והתגלה לו השלמות אורה אשר השקף עיניו אחי והעצור עיניו כביאורו על שם משער לשער ומסומן לסימן באהבה ובחמלה על האמת עיניו תהווה משרים כי מר"ן ב"י ז"ל הוא ה' האוסף לכל הדעות ומא

וקח בהם כפי דעתו הרחבה והאסן כעמית גוריה בחיבורו הקרן והקניט הרב הגאון מהר"ם שדיבר באר הגולה גילה מקור הדברים וכל הדעות להם לנו מחיבורו הגדול על מר"ן ב"י (במבואר בהקדמתו בה"א) ומר אבא הגאון זללה"ה בחיבורו זה הראה את מקורו כל חיבה וחיבה היא גמולת משרים ככלי או יושלמו או דברי רש"י וזו"ש מה שלם עשירי מר"ן ב"י וכל קדמונית זוהר פלפלים עמוקים ומתוקים ותהי רוח דבריהם ומראה פנים הדעות כאלו כל הדעות מרעיה ה' נתקן אל אחר אחרון לא ידענו מה היה לו

כמה האמיתיות והשקת האמת היא נהמה לפניו משיטה נכונה וישנה עמה נבר על כהני העכשיו להכניס בהסודות הברית הקדש נשנו וכלו אל ה' מנעוריו דודי לו ואני לו לא הספיקו דמויים מקדשים מהאלה ע"ה' להשתחוות מקדשי ה' בשם ה' מתקדוקים ומדרשו לשמור אותם ככל הכתוב ולא יזאל לו שון אשר הוא לסימן על דברי הנזקק ונתקן את נשנו לקיים כל קדוקיו מתאחזי ר"ל גם מה שלם האבא בש"ש כי אחר ה' יוליו חבטן לפסד לו

אספר אל חוק ה' מהסתגורו פסח ה' בדידותו בדרך וכן אכל אדם יצר הארץ בערד נתן הבעה"כ לפניו לאכול והפניו לאכול וישם כפיו והקפין כי נחלקלה חסותו ויבא בעה"כ ואלה הקצרה שלימה כבתחילה ויפיר אותו עוד הפעם ויהל לאכול והקפין טוב ופסח קן ג' או ד' פעמים ואלו אורו ה' מגדולי תלמידיו המפורסמים שהיו עמו בדרך מדוע מלמד נשנו וכל חובל לא חובל את אורו העץ לאכול והסוד הלא ח"ה"ל כל מה שאמרנו לה בעה"כ עשה ובכח מקום שאמר עשה אפי' בדברי סופרים שיצרו לקיים עד שאלו נשנו כי הוא חזקון והסתחו לו

כמה מטר נשנו להחיות מהבת ביות בניו ובנותיו קח ויראה ה' עוליהם לשכנה דרש בין כתיביו שקן עד שמינו לא שאל את בניו ובנותיו בעסק פרנסתם וימרוהו מלבס מיניו לא כתב אליהם אצרות לשאלו בעלותם ואם בא ה' מגדולי נבנולו גם כי הגדול השמחה כי לא ראה אותו ענה את שנותיו אשם לא שאל אותו על עסקי שלם בניו ובנותיו וענין פרנסתו והלמד מה מדרשו שיצור עשה אחת מהור ימיהו שוב לקבוע סדר לימודו וזה אחר בדרך בעלת מלחמה שיצור סדר לימודו האם ישולם בבייתו אל התנו דמי לו

ראה אחי והביט' מה רב טוב העונג והערבות בנפשות היראים העובדים לרבי העו"ה ועסקיו לעמול בחורה ומנהל כי יגיעם ערבות ועונג יספיק להנשואים בה גדול להפיר מדברי העולם והמודותיה להשגוד בדברי ה' וחרותו עד שהתחזקו והערבות שמואלים בה יתקן ומיחה העבד ומסוריהם עזרות האבה הברית גם אם הוא ויודים להם אחי הרב הגדול אשם לו ויש וירא אלקים המנוח מו' שלמה ז"ל ב"ן ז"ל בדיחותו קן חמש שנים את נכני עש' ה' רך וימד לאביו ואביו אביו ששששיו בכל עת כי הכיר בו מדה טובה ודקדקו פסח ה' נפל לחמטם ערס עב לאחתו הסכים מר אבא הגאון ז"ל בדעתו לנסות אל הנזקק אשר הרס להשבורד (שבעה פרסאות מק"ק ווילנא) הבורק לור וישם אל הנזקק הוא להשבורד כפסם כפסם עמה נשכר משימות השב"ע עד ששכה ביות ובניו יוחר מחודש ימים פסח ה' הקל לבית הרחוקים גלי ורודע שאסור להרבה של דת' החתול לעיניו בעניויו ומכר כי בדרך זו הקל מבייתו יוחר מחודש ימים ובנו חביבו מיהר הקב"ה נעזב ממנו מוסב על ערס דו' נכמור רחמי' וזהו לחסור רכבו לשב לביתו לפקוד שלומי לדעה מה יששה לו

והשני הרב הגאון מהר"ם ז"ל אב"ד דק"ק וואלקוויץ חרף ובקי בחדרי התורה ומוכח בעיניו ויראה חסד פעמיים רבות בשנה היה דופק על דלתותיו בארץ שנת דברי אמת לאתחם ואלה מפי הקדוש והטהור השב מלאכתו עמול בהם משפר ימי חייו ללמלאה מנחה ומנוח ובבואו לפניו אל הקדש פעימה שלם מחלו כל דבר הקשה לו ונתקן לו די מחסורו אשר יחסר לו

והשלישי הרב הגאון החסיד ועניו מו' שלמה ז"ל ב"ן ז"ל אב"ד חזיו של הרב הגאון ר' חיים הג"ל בבואו לפניו היו כל בחותיו נכנעים ערס נכנס לפניו מן הקבצים גם כי כל ר' לא חסו לו אדר עמה חזרתו בעל ענה ונוסר כל מה יקרה לא חסר מה יקר ומחמתו ובכד עמו הטוב להוב למעלה והמדר למטה וזו אבא זללה"ה האבה נשנו ארבו חבבתו נקח ורס על כל תלמידיו וה' הנה לו

והרביעי הרב הגדול המופל בחורה וביראה המפורסם מו' ע"ד ר' גור ניסו של הרב הגאון מו' שלמה זלמן הג"ל טוב ביותו ובה לשמוע חרותו ונשנו אותו שנים רבות ולמד ממנו הרבה וכל יום יום ובבואו לפני הארץ עם הכסף פנים שמירתה הראה לו

והחמישי הרב המה"ה המפורסם מו' שלמה ז"ל משלחשן מגיד דבריו ליעקב בק"ק ווילנא כמה חיבה ימרה מרעיתו לו שלמד אחר וזמר וספר יצירה וכל דבר הקשה לו כתביו גורי הא"ז ז"ל הסביר לו פנים לפי כחו ורבותו מדעו ומנה דברים העלים ממנו ולא הגיד לו ואחר פעימתו של הרב ר' שלמה הג"ל הדר ב"י ואמר מדוע נסתי ממנו דברים הכבוסים הלא בכל כחו היה ירא את ה' מנעוריו כי שועל אדם ישלם לו

והששי הרב הגדול החריף ובקי המפורסם מו' צבי הירש גר"ו מסעויה"שין כחו רב בנגלה ובנסתר עמם אותו שנים רבות דקן בק"ת דברי חסידותו ופרישותו וכן נאה לו

והשביעי הרב הגדול החריף ובקי המפורסם מו' שלמה ז"ל מק"ק מאהילאב מווינין היה בעלתמחם של תורה ירא והרדך לדבר ה' מניו פני להביט בעני היראה והעבודה למד ממנו הרבה ומחלו הניע אליו תלמיד וזיק היה לו

אשריד עיר התהלה ווילנא טולס למגדולם ועד קמנס קבלו קאה תועלת נפשי' אשם לפי הכחו וכל פעולתם בתלמוד תורה ועבודת ה' אשם ה' עושה בעני יראתו ויחבבתו על פניהם כי שאלו העולה היא חקוס להם עד בלי ידה בעלמו ויחבבתו נעשו קהל גדול מרביצי תורה מתקדקים בעלות שאלו הרבנות ומגדולי האלקים בעשרים לא נבה לבס כל מבקש ה' ימנה בהם עשו זריחה קבט ומסקייה פרחי ומלאכתם נעשה ע"ה אשפי ביחס החורה והעבודה הם לבדם עסקייהם ואח"כ קבלו עליהם כמעט כל אשפי מדינתו כי עיקר תוכחתו היתה אל הקבוצים השומדים עליהם להודיע גם אל החוקקים שלא יזאלו זמנם בשלם חקוס הירוח כל אשפי עיניו פקומות על חלקי מנו' לרעשים יבחנו ופשיה האלף זמנו בדברים היותר יקרים שאשפז והוא עסק החורה והעבודה ולהודיע בה לשלם

והשמיני הרב הגדול החריף ובקי המפורסם מו' צבי הירש גר"ו מסעויה"שין כחו רב בנגלה ובנסתר עמם אותו שנים רבות דקן בק"ת דברי חסידותו ופרישותו וכן נאה לו

והשמיני הרב הגדול החריף ובקי המפורסם מו' צבי הירש גר"ו מסעויה"שין כחו רב בנגלה ובנסתר עמם אותו שנים רבות דקן בק"ת דברי חסידותו ופרישותו וכן נאה לו

הקדמה

כמו : עם כללות פירושים המפורסמות : ועל צדקה דגל גרוסותיה הנכונות : תלמודו הגדולים : האם ראו כי חממה אלהים בקרבו : כי מודל בקולותיו ועולם חרופותו לאמתם של תורה : הדיע המשותף אשר לא עשרום אבותינו המרש' הקדמונים : והראה מדברים הנכונים מסדר האשמה : או מסגל חיבותיה : והסירו : כי יודעי ערשיו ועוקריה : האם הולכים לעשרים : בנתי מקבלים : ביאורים החוקים :

אחר תזכיר : על דרכי העיון בים התלמוד : ולעיון הטוב בפי' רש"י כי הם נכונים מאוד לתבין ובחודשי בעלי חוספת ז"ל : מתחלום שיהא ישר העיון : שגא רב הקשיות : מודה על האמת אשר' משי תמוקת של רבן , וכל השני מדרך הסכל לא ישו נגד האמת כי אז ילכה וישכל בלמודיו : ודברי חידושי אור להמעי' : גם מתלמידים החסידים : וילדים הרבים : קן אמת החרושים השלמים : כאשר שאנו דברי אמת יולאין משי הקדום והטהור : לא נותר בן רוח , ואמרו לריוק יעשו , כל מספר ימי חייתו :

ולחשלים אח בני דורו : יסד בית מלא תורה : להיות אשר תמיד עומדים על משמרתם סביב לשלוחן ה' : דעים ורעניים ממקרא מסנה ונמרח : והוא גם הוא היה מסב עמיהם בראש לעזים קבועים : וסדר לפניהם מעשה השולחן לכל משי עבודתם : אך בצעט שיש שינו' לדעת כל התלמוד ערך בשים : וידעו מקור הדעים והחיותה של כל ארבעה טורים בתלמי' השלימות : והחזיר שלא לעסוק הרבה בסגל : אשר שוט לאגל : ולפעמים שהיא לקבוצר הללה : היא הריסה גדולה אל ראונו יחבדך כי זו הרבה הספס והנדל העין : ויוסד החיבור הגיע ויורם האמת מעדת ה' : והספסל טוב לטון אל האלה : וקיונו וקבלו עליהם ולמדו בחיים חיותו שמונה עשרה ענה בשים : והוא ה' הנסה מנחת רוח שנעשה ראונו הטוב : והוא בהשקפה ביו חרותו ערב ובקר : וכו' אל תענו הנפלא : השנוג ויון שאין לשער : או לבנים שנגלו משל שלחן אביהם : וזה חננותו אשר וכינו לאור חרותו בכיאותו על ארבעה טורי ש"ע : ומזה כלנו להטות מלוחין : אשרי האהבה ויניע : לאור חרותו שיפלו משימותיו : לדלות ולהשקות לאן קדשים : המתחילים להטות מויו חמתו בנגלה ובנסתר : אין לשער רוב חמתו : ואין להניע עד סוף חבותו : ואין לספר תגלית קדושתו : והליכות דרכו בקדש : אשר קנהו ספריו מנקה חלאתו כמר מלכי' : הנוטע און הוא יכרה אוני לרועי לשמוע קת מלמודיו : הילך עין הוא יאר עמי להבין קת כונתו :

דברי הכהים עה"ה וידעו טעמות מוד עובר : וארככותו דל לרא קצין : וכל נופיטו : יטרו : כאשר יוד הקנה בשים : מקודשת זכרון קדשו : וטבה מעשי דיוו הטהורים :

יחודה ליב בהגאון האמיתי החסיד רבינו **אליהו** נ"ע :

אברתם בהגאון האמיתי החסיד רבינו **אליהו** נ"ע :

לפעול בשולם החרוטה : כי כל השדלות וכשרון מעשה ואלת זה לא יועיל מאומה : הלא דרכי השכל בעבודת הכורה הוא רק להכיר רע על זולתו ולחוקף זה עמנו : וזה החרוה והעבודה מוסיף כל מעליו יורי לב האדם והבולותיו : וכל אמת לדקק ותהלה רלוו בשירו ובחוקיו : וגם החוקים אשר לא רלו זה גדלו וזה הסודותו : הסחוקין ללכת בכל כחם בהנהגתו אשר הורה להם :

כמה מעלות טובות למקום אשר עמד עם לפני ה' בתורה ובעבודה יותר מחמשים שנה : לקבל ויו חמתו : וזהו קיומן פני בכל עת : הוא קבלו שיפור למשנתו עליהם : כשיפור השדלותם לקרב אל הקדש לתקן עמוייהם לתמן ילבו בדרך טובים :

וגם אלה להכמים : עיר וקדוש קהלה קדושה שקלאונו אשמה רלו מנכרתם בחמתה הפלגל היתירה אם האחד בונה : וכל חבירו ומשילו : ועוד בערות מר אלה הגאון אליהם : לפי רלו כי הוא זכה לדברים הרבה אשר זוכה הולמד תורה לשמה : כי נגלה לו ריו תורה : ובהין ממת עיה וחיותו : וכל חידושי תורתו מוקדק האמת נופע : מנימו חלמים : אין בדבריו שכל ועקש : קולט אל עשרת האמת ולא יחטיא : ודעת לבנות קל ה"ה הרב המושגל בתורה ובעבודה הנניד המפורסם לשבח : חס חר רב פעלים : פרי קדש הילולס כבוד מו' **בגיימין** ג"ו מק"ק קלאונו : עלה למרום שבזו לק"ק ויואל : לעשות נחת רוח ליוצרי : ותדד שנתו משינו : וכה לשמוע מויו הקדום והטהור בלימודים : ואור חרותו ויחלחו ננה עליו : מלא בדרשו והנהגתו : וגם על ידו נבנתה עיר ההלה ק"ק קלאונו על תלה : קיונו וקבלו עליהם הרבה מההנהגותו בדרכי הלימוד : ומחיות המנהג החוקיק : הרבה מלבו שיו ומדינתו עמו כמו הרב ר' בנימין הליל ולא עלתה בידם : לקרבאל הקדוש רק להני תרי' אחי עלתה ומקן ה' הילול בידם : ה"ה הרב הגדול המושגל בתורה ויחלה משנתו שלימה המפורסם לשבח מו' **שמוחה** **בוגימ** ג"ו : ואחיו ה"ה הרב הגדול בתורה ובעבודה : הרועה בשוטט דעה והסכל מכל חכמה רובל : המפורסם לשבח מו' **מנחה** **מעגדל** ג"ו : גם האה נפירי כח עושים דבריו : הדיים אל דבר ה' לעבדו ולשמרו יונם ויליה : האה בלו בלל קריתו : לעת זקנתו : כי כל השנה פנה היום : לעת ערב : לנהג ביק ויו חרותו וחמתו : רלו אור גדול : שמו לילות טימים : לנלות עמוקות מני חשך הסחיות במשנה ובכוספתא בהגילתא וספרי וירושלמי וד' טורים : קן כל רחמה עמי : ועליו ועלי חוקף אור חרותו : והוא ז"ל שמע חק קולם מתהלך בגן החורה : ומלא ענתם ומעשייהם לרום לפני ה' : הפק הוא להם ראונו יותר שיהי חכם : לאד דעת את העם : וחזקת והאמת : שילמדו בסדר נכון שלא יעמדו תגליט : בראשונה החזיר לעבוד עבודתו ית' להיות בקי בראשונה כל ב"ד ספרים עם האקדוה והעמיים ערוכים בכל ושמורים עד שבדק יוחם בכל אלה ועל צדקה דגל חמתו הקדוק : וכבר הנו שקמים ושלמים שבהמתה הקדוק : בדברים עמו לא מלאו ידס ורגל : שחו מלאח דבריו : ועו עמוייהם כלה היו : וכשכס להליהם : עו ואמרו : מו עאל שמע דבריו : אין רוחה ואין יודע : אחר אור להיות ששה סדרי משנה עבודה

הקדמת

תלמודו הרב הגדול בתורה ויראה החכם השלם נכבד לבית ישראל כבוד מוה' **מנחה** **מענדיל** נרו מקהלתו יצו :

ברוך אלהי אשר טוב גמלו : ובחוב חסדו הגדול עמו : ועיר וקדוש משמים הוריד לנו : ובדור האלל כוח באור ביהר האור עינינו : ובנסתה טורה שבעבודות טובה שבנבואות : הוריד אחרות עבודות מוקדק שבעמים כיו טנה השגת מלכות : כל רחמי' ויכירם כי באמת הם נאמרות : וידו לאל על חמתו אשר נתן ליריחו לנגד ולחיות : **אמרי** עבר בנגלה ובנסתר חתומה של מתק פתח לנו : כי כל דבריו אשר עוז בארך החיים חתמי' חיים אחד מני חלק מנקה חמתו רק לפי מיושט הנשיות : האם מרובים ונפלאים בערכנו : אבל דבריו החתומים והגבוהים בעלותו השמים גם האה הלו מחתמי' **אל** האמינו כל מלכי ארץ מאן מלכי רבני : בראותם המאור הגדול אשר חקן אותנו חלקים דורו האלל היה להפין באורו את כסו עב העקן : ירלו עינינו : וישמח לבנו ותל נפשו : אם נטה את לבנו : ונביע בעינינו : ותשפט ותקרה מקור המקומות אשר הראה לנו : או יסיה האור מחוק לטין וכדכס לפי טעמוס קן המעמיים המתוקי' אשר הביא על השלקן ערוך אשר חתמי' : **קת** רב את ריבנו וקן את ריבנו : אשר כל חוהיהם ויכירם באמת שהיא הילא כאור ריבנו : ובסברות יסות עמוקות וברורות האור עינינו : כל הדברים הסתומים והחתומים : הסתורים והמבוזאים בשמות הש"ס לא נעלם ממנו : ייהי בעלות אליהו בספרה השמים : הוא הלך למנוחה באלות חיים : ואחמו עוז לאמנות וכשרון

בית א

הקדמה

כבודך ביום, וליגך בדרך שובים, וימלא הארץ דעה אתה ה' כיום לים תמסיה'
אנכי בדרך נתי ה', ממקום קדוש אהלך, הן ויעשר אחי, ארומתי
ארומת מלך, נחמה לי דבר יום ביומו, את פני ה' אבקש, לב עיניך
פרא לי אלקים, ורזה נכון חדש בקרבי, למען אחזיק בחיותה ה' ובחיותה אהבה
יונס וילנה, ולתורה מלמדך ולחיותך ונעשיתך למתי, לעשות לנגד אלקי
השמי, וכן ה' עת לטן, תכון כמנצחך שנה, זו עת לכל הפני ושאלתי
אשר שאלתי מאתך, היום יום ה' אחר פה סלחתי, או יגל יעקב משה
בברך מוהר"ר אברהם בן להגאון החסיד אמונת המחבר זק"ל :

כונת המונח בדברי האילן, והוא המתחב' לא לתמוך ליגע ולחפש אחרים
כי הוא קרובה במונח. וכן אמר בשיר' (ה' י"ב) לחר המור דודי לי רמז
אף כשהקטנה אינה נרחבת. מה מעלות דוד מודד. והוא מפי שהוא נמנה
למוד הארז. אשר לא יתן ריחו עדי חפתה מוסרות לרדות. והא"ל תמלא
מעודים לנשפך ככה לא תוכל להבין העוב אשר במלכותו דודי עדי חיות
עבודה רבה :
ועתה לבו נח הגבורים ושבנו את עבודת משכן ה', דברי א"ל מ"ו הגאון
החסיד אמונת זק"ל, חיש כפי עבודתו והשגרתו, אשר חלק לו ה'
בביתו, ובעבודתו לא יעזבו ה' אלהינו להשגיל אל דברי החורה, ולאשר

הקדמת המסדר. וכללי הספר להדר

מקום שבה"ט מ"ין חיה מראה מקום בש"ס רבינו המחבר הולך לישא וליתן
במקום שהוא מחברת הקולור לא ל"ן או הרק, רק ל' ה' ע"ס, ר"ל
הדק כבה"ט, וכשנכתב ה' ע"ס ק"ף על ב' מקומות האמורים בה"ט :
או מקומות שבה"ט הוא בעליון קודם לזה. גם כשנזכר רבינו חיה מקום
בש"ס וס' בדף הוא נרשם בנמצא בלידו מראה מקום אחר בלוחו ע"ן
מע"ן לע"ן. דרבו כשנכתב המקום אחר בסמוך לכתוב ה' ע"ס וק"ף על ל"ו
הגמ' שבדף הקודם שבה"ט. וכן כשנכתב על חיה יושלמי שבה"ט ה' ע"ס
ק"ף על חיה סוגיא ומוציא שבה"ט הוא או ב"ט : ב' לא תמל' בביאורו זה
ע"ס דבר שכתבו חיה גאון או מחבר על"ב ש' שם מהכר הגל' בסוף דבר הא"ל
בהפסד נקודה. וכן חוספתא וירושלמי שבה"ט חיה מחבר ויביאם ג"כ רבינו
דרבו לכתוב שם המחבר שבה"ט בסופה בהפסד נקודה : דרבו כשנכתב
חיה חוספתא או ר"ט ל"ו טובת רק ד"ה שלם וח"ל ה' כ"י. וח"ל מביא
מדבריהם החיות האמורים בברך לעומק כונתו. ומחברת קלורו עשה הברכה
פעמים נקודה ח' אחר ד"ה של הוס' או ר"ט במקום ה' כ"י. פעמים הרכה
המלא שג"ן בס"ק ח' כמה חיות נפרדות ומשיף שאל"ה בהפסד נקודה
בין כל חיה. ויהא לפי שביאורו בס"ק זה ממוחק אלו החיות בכונתו :
ח' חוספתא וירושלמי ופסקתא ומורה ושאר חיותם שאינם מליים. דרבו
לעמודם בלשונם. ואם י"ס ע"ס שם מופחוק במקוין גירסתו הגמלא. ושאר
כותב ל"ן חוספתא' או הירושלמי רק מ"ין ח' חוספתא או ירושלמי לבד.
הוא מפי שהוכח בנמצא או במהבדים הידועים כמו ה"ר"ף והרא"ש וכו' :
ח' דרבו לכתוב שורש לכל מנהג הגמלא בהגהת רמ"א. ומראה מקורו בנ"א
או חוספתא ושאר חיותי התנאים הקדומים ממש אשר לא שפחו ע"ן המחבר' :
גם מה ש' רמ"א מסביר בחיבורו הגדול ד"ו ובה"ט נרשם אחר דבריו ד"ע
מראה מקום ז"ל גמולת מפורשת או ע"ן בע"ט שגון מתי'. ל' לזנמא ע"ן
בס' ש"ד ס"ק ד'. וכן בס' ג"ג ס"ק כ"ח. ולק"ה כיו"ב : ג' גם כשה"ט
מז"ן על חיה ד"ן בלוחו ספר מחברותם או בדברי חיה מחבר. דקד רבינו
להדלות דבר ההוא מדברי התנאים מלא מלוח, ובמקומות הרבה מבלר וזה
שהוא דימא דגמולת או לא או מנהג הש"ע ומבאר ע"ס שגל' בו בלוחות מולוח,
וכתובת מזה הדין לפנים אחר : ח' כשהמלא בדברי רבינו שובלר שימות או
שכותב בזה הלשון וחבר הרא"ש או הרשב"א, חדע שחזר עיניו בהבנת
עומק דבריהם אשר ק' להלוח בל"ו, לזנמא ע"ן בס' ק"ה ס"ק ו' וחוסת
כ"י ו' הרא"ש אבל ל"ן ח' שכתע"ן היטב עם החר עיניו בדברי הרא"ש
שכתב שם אבל ל"ן ח' בשם חר", ולא תמלא בדברי חר"י כלל זה רק שכתבו
היך משימת ה"ר"ף שם, והורה לנו הגאון ש"י אבל ל"ן דברי הרא"ש הי"ה
הוא והרכה כיו"ב : ח' בהלכות המיוחסת לחיה מסכת כמו ה' שבת אמ"ס
שבת. דרבו שלא להזכיר שם המסכת רק כמ"ס בדף פלוגי, כשכותב ע"ן שם
אם לא יעיינו שם, והסר הבנת דבר ההוא, וכן כשכמ"ס ח' ו"כ על חיה
מחבר אם יקשה לך ע"ן במחבר שבה"ט כי קולר מלא במקום שקדונו ח' בלוח
ע"ן : י' כשמז"ן ע"ן מ"א או ע"ן הוא שכתבתי חילוק בשיטת משיטתו, ואם
שלא חדע רבינו במקום ההוא רק מז"ן ע"ן או ע"ן הוא מסכת לדבריהם :
קלור של דבר, כל מי שיבא לנשא להחזק בחיבורים אלו על הלוחות ערוך
הקדומים והטוראים, אין תכלית גדול מזה, כי ממש אם יע"ן הקורא פעם
פעמים בסוגיות שמראה הגאון, וח"ל יחזרם בלשון רבינו הקדוש, וחזר כל
שיטות הש"ס ודברי הראשונים אסוקי שמתחלה אליבא דהלכתא, וזה פלא
לחלוח הריפות ועמקות אמונות שמי"ש דעת הרמב"ם ה"ר"ף לאלפים
בשכל מחוק וזה, אמת לאמתה של חורה, וכן דברי החוס' והרא"ש מברר
כשאלה, במקום אשר גדולי הדור נכתבו בדבריהם, וקיים כמו רבינו
הגדול מ"ס ח"ל בר"ס פסחים ששלם למה ש' להגמירו בדרך קל"ה אשר
במחך זמן מעט ויכל המע"ן לבא לתכלית גדול ומלא גם חוק לשון הרכב
נעים ומחוק להבין מקור דבריו, אך כל חיותותיו הקדוש' שמור לעומק
כונתו, הביטו נח ורלו, מ"ס הגאון מהר"א בחידושי אגדות בש"ס דסו"ט
על מ"ס שם התנאים מבלי עולם כ' שמורים הלכה מחוק מנחה, ח"ל שם,
ובדורות הללו אותן שמורים הלכה מחוק ש"ע והרי הם חיים וידיעים ע"ס
הע"ן של כל דבר אם לא ידקדקו החלק בדבר מחוק התלמוד שהא שמוס
ח"ס ועשות נפל בהורחתם, והרי הם ככלל מבלי עולם ושם לגמור ב"ן ע"ל :

אמר המסדר הנה יעיר חזכי ליומם, וכסף להחזק בעפר רגלי
החכמים, על כן וחלתי וחרת מחוות דעי חף
אז, גם הלום אחי רחמי, אחי וע"ס היקרים, המסולאים כספירים, מרבות'
החכמים הגדולים, אשר קטנם עבה ממתי, פיהם ספרו בחכמה לספר אחר
ומי אלקי חלמי אלפים, מקלות דרבי רבינו הגדול והקדוש הגאון המחבר ל"ע,
ומי אלקי בער ממש ולא בינה אדם לי, לנשא אל הקדש פרימה, כי היתכן
ליוחס הקטן שבדמושים, שיערב לבו לנשא מול הדתה פני הא"ל המלך הגדול
שמתחת הגבורים והחלשים, אמוס כבר השכיל החכם בחבורו, ההכרה לא יונה,
אף כי לא יזכנה, כי אחר כל דבריהם הנעימים מקום היטו לי, לבאר פני
הכלל' ההכרתיים, בנתיבות רבינו הגאון המחבר ל"ע, למען ידעו החכמים
והתלמידים כולם, למגדולם ועד קטנם, הדקך אשר ילכו בה, בביאוריו
השמונים, להבין כל עמקי כוונותיו הממוקם, מדבש ונפת לופים, גם הנה
שפי' לא אכלא מנהודיע לרבים, מעשי ופעול יד, בסדר החיבור הקדום
והמורה העמוק הזה כי מתוכם ילמדו להשכיל, לידע ולהבין דבר דבור על
לפניו, כבר נודע בשערים גלו לכל, עיניו ראו ולא זה, כי חיבוריו הקדומים
על כל הארבע ש"ע, המה כ"י עלמו הקדושה ולשון הזכב ממש, וסדר חיבוריו כן הם,
ראשונה חיה רבינו הגדול ל"ע, על כל הארבע ש"ע בארבע כרכים על סדר סימני
המלכות והשמיים, א"ל ח' חר ושנה רבינו הקדוש ל"ע, ונתחשף לו עוד
כפלים לחושים, כי היה כמע"ן המחבר, בכל רגע ורגע, והיזר עוף שלם
מזהירות, בשלם כרכים, על כל הארבע ש"ע, היו נקראים אלו בשם ליקוטים,
מפי' שלא כתבם על הסדר כבה"ט, רק כל מה ששלם במוצא שכלו
הקדוש והטהור, רשם אלו בכתב אמת, חיה הליפות דרבו בקדש, בל"ו
המהירות, במקום אשר בראשונה, הינה חיה שייף, מבלי בילור, או רק
במראה מקום, או בלי הכרעה בין שני דעות מחולקים, או במהירות
במקום ההוא, שם הדין ידו הקדושה בביאור רב, בשלש עמק, ערוך
מלחמה מול המחברים, ומורה בין הראשונים והאחרונים, בזה או אחר,
חי"ס דבריהם, או משיג עליהם, וירלו ישרים ושמחו, גם פעמים הרכה
אשר בראשונה הינה חיה במקום בל"ו ע"ן, ובמהירות הגל', במקום ההוא
כתב שיטתו אחר הע"ן מחוק מדבש, או להיפך, ולפעמים כתב ב' המהירות,
ג' חיותם על ע"ן אחד, מהם רחוק נוספות, כר"ל מולקות, או ממוחק
עומק כונתו בחיות שמים, הן כל רחוק ע"ן, בש"ן היטב וקפידה וישיה
רבה, חיה היה כל יגיעתי, למדרס על נכון, ולהביר כל"ל אל מקומות הרא"ש,
ושב"ו כל"ו בדבור אחר לחבורו, כי היו מפורשים מלא בל"ו המהירות,
אלקים יראה לי אח ע"ן וח' יע"ש כפי בכל העמל שמועתי, עד הולכי לאר
משפט הס' היה וועשהו, וחברתי אותם אחד לאחד, מלאכות רבות מלא
היה לי בזה שאני יוכל לפרטם, ועיניו רבים, וחיפוש בים התלמוד, ובדברי
הראשונים והאחרונים, אשר לפעמים הייתי ר"ך לאסוף מ' מקומות המהירות
ולחברם למקום ח' ממיבורו הראשון, כאשר יראה המע"ן בס' רמ"א ובס'
מקומות למקום אחד, וכל דבר הגדול הראיתי לפני רבותי הגדולים. המה
ראו בש"ן רב, וב"ה תמיד לא נפל דבר מסדרי אשר סדרתי, גם לגדל החיות
עלמאות החיבור' הקדומים האלו, אשר המה עיקרי חיבורי בננלה, כ"י
עלמו הקדומים, ונודל יגיעתי בסידורם, הנכסתי עוד ח"ע כעול גדול, לעמוד
על המאמר בהגהת ספר הקדוש הזה, לשמור מכל סיג ועשות, כי בעודל
נעימות עמוקו לשמו הרכב אם יפול שעות קצרי עכביש, יקללך נעבות
השגלה, להסדיר בתכלית טונת רבינו המחבר, בכל כחי הכנסתי ע"ן בזה
שלא פעמים שמתח' מפי הקורא להגים, ועל ארבעה לא אשיבנו עד שייחתי
עוד פעם בביאוריו הגאון ז"ל, מנחה לא מלאתי לילה יום, במלחמה זו
מלאכה שמים יעתי, ושאל קביעותו בלימוד' בק"ן ויית הנתי, רק כשעוים
האלם שמוני מנתי, ולכבוד רבינו הגדול אחד חרדתי, ושלא יזכנה אח"י
מלמום הרכב בו מלאך וזכרתי, רק במקום חיבור המהירות בכל מיני יזכ
נתייבשתי, ושלא יהיה יזכר מקום חיבורם בכל מיני חרדתי, עד שמעולם
לא היו יודעים ע"ן המהירות אם לא אמרתי :

ואלה הכללים אשר באתי עליהם אחר רוב יגיעתי : א' כ"מ שתמלא
בביאוריו הגאון ז"ל, חיה שם ק"ף על ל"ו ב"ה הגולה :

הקדמה

הלקי היטרוי הקדושים על הארבע ש"ש, כל תחלתו וספרו הוא זכור גדול, אשר יבטי שיהיה ב"ס, לראות באור פני הולך בחיים חיותו. חיי שנה טרם נחשק שישיבה של מעלה, והיותו לשרתו ולחיות כעבד לפני המלך, זה עשרים ויום לפני מותו, והרבה פעמים קריתו ומיתו לפניו, ולא זיה ידו ממות, עד הלקה מר השחרות, מפני רחשנו, ומתם כל לבנו, אל הלקה חרון חלקים וחיינו, הוא ז"ל יבקש טוב בעדנו, להטות לבנו, לעבודה בראשו, ויבא משה לדקט, בזהרה ביומי. ח"ה"י :

דברי אסקופה הגדולה בפי רבני ח"ה ישראל בלא"ה כמנהגו שמואל נרן בן האם הירח אלוהים המופלג המונה מנהגו עזריאל ז"ל משקל אורו י"ז שנים לארץ הקדושה :

הן עתה עליו לבא ברוב ההודאות לשמו הגדול והבקר, שזכור לאור הגדול של ביאורי הגאון ז"ל, המאיר על כל חיבה ותובה של הש"ס ורמ"א, מקורות מן הש"ס וכל החורה טולה, אשר עתה כל המעיין בש"ס גם ביאורי הגאון ז"ל הוא מתם מדקדק בכל סוגיות ושיטות הש"ס, ומלאה הארץ דעה כמים לים כי, ומפיל חיי החיות לפני כל מעיין בש"ס הקדוש והטהור הזה, אם ימלא אורה ומקומות שיביא חיה מקום לפקק יתלה בחשרון ידיעה, או בלשונותה דלישנה, ובשאר דברים הבאים משנגת הדפוס ומתירוחו, אשר ח"ה להורא מכולם, וידינו לקף זכות, כמ"ס בש"ס דשנת קכ"ז ב' הן כי לקף זכות דעין זכותו לכות כי, וכל אדם יצאור מאל לנפשו לשמור פיו ולשמו מלדבר ח"ו עתק על רביו הגאון המהבר, חמות רביו הגדול והקדוש נשמתו ערן, יעמוד לימינו, לשמרוי מכל מכשול ופניה, ולהולכנו בחיוב הושר בסדר שאר

כדי למלאות רצון כל י הצגנו פה מה ששמענו מפה קדוש של הגאון ר"א ז"ל השייכים לר"ח

רק ט"כ חלקים לא היינו לריכס לחלק את השעה אלא לפני חלקים והם יתרון מולד ח' ע"ה ח"כ"ב ובי' שלישי שעה וחלק מן ט"ז בשעה אבל שכחו ששאר עור חלק אחד יוצא מע"כ הנירבו לחלק השעה לפי זמנו החלק שהוא אחד מתח"ף :

מעם שהשעה נחלקה לתח"ף חלקים הוא מאני שנמנהג אחרו (ר"ה כ"ה ח') אין חידושה של לבנה פחותה מל"ט יום ומחלה ובי' שלישי שעה וע"כ חלקים. ובש"כ חלקים הוא כי שלישי שעה ובשמייר מן המ"ג ט"ג חלקים. ואילו לא היה ששאר

פירושה על יעלה ויבא מהגאון הג"ל

ישראל ותפלתו כי וי"א דק"א חלעיל והסג העבודה לזכיר ביתך ע"כ ע"ס וגם חסם הרי"ם דף ט' כתב עד שלא תרב כחמ"ק היה מוכאל מקריב בדמותן קרבן ישראל לפני ה' ואחר החורבן ח"ל הקב"ה לא מקריב לי דמות קרבן שור וכנס ועו כי לא אכנס לירושלים כי כ"א נפשות הנדיקים והיטקות שלא חשלו והם עולים לרית ימות ע"כ. ובמדרש העולם אמר רבי חייא הקדוש וז"ל כשאר הקרבות אלא כהרם התקריב דורון לפני המלך ע"כ. וכנגד מה שאמרנו בחש"ת י"א ואפי ישראל כי חקבל ברטון קבנו לומר ביטלה ויבא מלך וירלה כי הפעם יוכלנו אפי רוח ימות וישמע ברקיע הנקרא מתוך כמ"ס (מלכים ח' ח') ואחיה השמע השמים מתוך שבתך כי השמיים והקבלס הכטנה ח"ה כ"א כמתוך שבתו ורקיע השביעי נקרא שמי השמים והוא כדמות רקיע אשר ממנו והסבן ויפקר ויזכר. הוא ברקיע הנקרא ערבות שם אומר השמות כמ"ס ועל כמותו הסקודות והוא כסוד וס' פקד את שיה וגו'. כי זכורה וסקודת אחת היא כי הנשמה היא המעלה וזכרונת וסקודת מעשיו כמ"ס בגמרא (תענית ח"א) היא מעידים כי זכרונתו ופקודונתו כי עד וזכרון כל עמך ב"י כי. הוסיף בל"ה שמיים וזכרון ושם ח' פקדון כמו שמל"ט ח' זכרונות לעונה ופקדון ח' לברכה. ח' כס' ואלו זכורתי וגו'. וד' שמיים כס' בחוקותי וזכרתי וגו'. ושם ח' פקודים כס' שמות פקד פקדתי וגו'. לטובה רחן ורחמי כי. שעה אלו כנגד שעה שאלו אומרים בברכת שים שלום טובה וברכה כי. והם כנגד י' נרבות שבברכת השמים שלום. כנגד יוסף ק' שלום טובה. כנגד יאר ח' כי כמ"ס וירא אלוהים את האור כי טוב מי יראנו טוב וגו' אור פקד ח' (תהלים ד'). נרבות כנגד יברכה ח'. מן כנגד יחוקך. וחסה כנגד ושמרך כמ"ס (דברים ז') ושם ק' וגו' ואת החשב כיו שלא נאמר בענינוי ריך שמירת הבריות. ורחמים כנגד יא ח' פניו אלקי כי הוא טעם שאלו וטוב וטוב פנים אליו כמ"ס כ"ג בדברות :

יעלה כי ע' ויזכר. הוסיף בל"ה שמיים ממי הנשמה והסקודות כנגד שמיים רקיעים אשר בחש"ת עולה השכינה למעלה מן רקיעים. ואחנתו מתחננים לפני הש"ס שיעלה השלמות למקד הראשון הנקרא יולן המבדיל בינו וכן אביו שכמתים וחו יעלה. ויבא. לרקיע הנקרא רקיע הכה המבדיל בין השמים אשר מעל לרקיע וכן השמים כי וסם מחיבתה דרקיע וכמ"ס (תהלים ק"ח) כרך הכה כסם ח'. למחיבתה דרקיע ורקיע זה נקרא רקיע הכה כ"ל והיא המבדלת בין גוף לנפש ואחר השרידה תשוב שם הגשם במחיבתה דרקיע ה"ל וז"ס (שם) כדרך הכה וגו'. ויגיע. עד שחקים שנאמר (ירמיה ח"א) כי נגע וגו' עד שחקים משפטה כי שם שוחקין מן ללדיקים שיהיה מויו השכינה והוא מטונה כסם מן לפי שכל אחד משיג לפי סבלו ועמלו כמו שהיו מרגישין שם כמן כל אחד לפי הרגלו והרשעים נשחקים לאשר חמה רגלי הנדיקים. שכלם נכללו כמן כמ"ס בגמרא (יומא ע"ה) הא כיר כי לדיקים כי בוטמים כי רשעים כי ע"ס שכל אחד היה לו עמל אחר. ויראה. ברקיע הנקרא מעון שנאמר (דברים כ"ו) אסקפה מעון קדש כי וברך את עמך. כי אין להקב"ה מעון מיוחד כי מלא כל הארץ כבודו. רק מתקום שמתוך עם נחלתו שם מעוט וקורת רוחו יתב'. לכן אמר ויראה כמ"ס (שמות כ"ג) שלם שמיים כשנה יראה וגו' ואחרו בגמרא (תענית ב') כדרך שבה לראות כי ח' כדרך שבה לראות את עם נחלתו כך כה לראות לברך את שמו הגדול כמ"ס בגמ' (ברכות ז') ישמעאל בני ברכי כמו שחזונו לריכס לעלווים כן העלווים כי כדוע. ויראה. ברקיע הנקרא זכור כי שם מקטירין זכור רטון כמ"ס בגמ' (פנחות ק"י) לעולם זאת על ישראל ח"ר גידול ח"ר זה מוכח בני ומיכאל ער הגדול עומד ומקריב עליו קרבן וכבה חו"ש שם ד"ה ומיכאל מדרשות חלקין י"מ שאמר שמתחילין על לדיקים ויס מי שאמר ככשים של אש והיוו דמריקן כחשלת י"ח בעבודה ואפי